

Versiune anonimată

C-307/24 – 1

Cauza C-307/24 [Momeut]ⁱ

Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție

Data depunerii:

26 aprilie 2024

Instanța de trimitere:

Cour de cassation (Luxemburg)

Data deciziei de trimitere:

25 aprilie 2024

Recurent:

NB

Intimată:

Caisse pour l'avenir des enfants

1. SITUAȚIA DE FAPT

- 1 Recurentul, NB, locuiește în Belgia și lucrează în Luxemburg. De asemenea, soția sa lucrează și are un venit propriu. Ea are doi copii dintr-o relație anterioară, care locuiesc în domiciliul comun al soților. Autoritatea părintească asupra acestor copii este exercitată în comun de mamă și de tatăl biologic, care trebuie să plătească o pensie alimentară în cuantum de 150 de euro pentru fiecare copil.
- 2 O anumită perioadă, NB a beneficiat de alocația familială plătită de Caisse pour l'avenir des enfants (Casa pentru viitorul copiilor), intimata, pentru cei doi copii ai soției sale. Beneficiul acestei alocații i-a fost ulterior retras cu efect retroactiv de la 1 august 2016, pentru motivul că copiii nu mai trebuiau considerați membri ai

ⁱ Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

familiei sale, în temeiul articolelor 269 și 270 din code de la sécurité sociale luxembourgeois (Codul securității sociale luxemburghez).

Istoricul procedurii

- 3 Conseil arbitral de la sécurité sociale (Consiliul de Arbitraj al Securității Sociale) a admis acțiunea și a statuat că plata alocației familiale în favoarea lui NB trebuia restabilită. În apel, Conseil supérieur de la sécurité sociale (Consiliul Superior al Securității Sociale) a modificat hotărârea pronunțată în primă instanță și a confirmat că beneficiul alocației familiale trebuia să fie retras. Cour de cassation (Curtea de Casație) este sesizată în prezent cu un recurs împotriva hotărârii pronunțate în apel.

Hotărârea de apel atacată

- 4 Legea din 23 iulie 2016, intrată în vigoare la 1 august 2016, a modificat Codul securității sociale. Potrivit noilor articole 269 și 270 din codul menționat, copiii soțului nu mai pot fi considerați membri de familie ai lucrătorului transfrontalier. În Hotărârea din 2 aprilie 2020 (Caisse pour l'avenir des enfants, C-802/18, EU:C:2020:269), Curtea de Justiție a statuat „că o alocație familială legată de desfășurarea de către un lucrător frontalier a unei activități salariate într-un stat membru constituie un avantaj social [în dreptul Uniunii]” (punctul 23) și că „[dreptul Uniunii] se opun[e] unor dispoziții ale unui stat membru în temeiul cărora lucrătorii frontaliери pot primi o alocație familială legată de desfășurarea de către aceștia a unei activități salariate în acest stat membru numai pentru propriii copii, fiind excluși cei ai soțului lor cu care nu au o legătură de filiație, cărora le asigură însă întreținerea, în condițiile în care toți copiii cu reședința în respectivul stat membru au dreptul să primească această alocație” (punctul 71).
- 5 În temeiul articolului 2 punctul 2 litera (c) din Directiva 2004/38/CE¹, lucrătorul migrant trebuie să asigure întreținerea copilului soțului său pentru a putea obține alocației familiale. Instanța de apel consideră că Curtea de Justiție nu a recunoscut lucrătorului frontalier posibilitatea de a prezenta o astfel de probă prin intermediul prezumției prevăzute la articolul 2 punctul 2 litera (c) prima parte a tezei din Directiva 2004/38, în cazul copiilor vitregi, rezervând această prezumție pentru descendenții direcți ai lucrătorului migrant, prezumați a fi membri de familie atunci când sunt în vârstă de cel mult 21 de ani (și membri de familie după împlinirea vârstei de 21 de ani dacă se dovedește că se află încă în întreținere).
- 6 Curtea de Justiție a precizat că calitatea de membru de familie aflat în întreținere rezultă dintr-o *situație de fapt* „și că sarcina de a o aprecia revine statului membru și, dacă este cazul, instanțelor naționale. Calitatea de membru de familie al unui

¹ Directiva 2004/38/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 29 aprilie 2004 privind dreptul la liberă circulație și ședere pe teritoriul statelor membre pentru cetățenii Uniunii și membrii familiilor acestora, de modificare a Regulamentului (CEE) nr. 1612/68 și de abrogare a Directivelor 64/221/CEE, 68/360/CEE, 72/194/CEE, 73/148/CEE, 75/34/CEE, 75/35/CEE, 90/364/CEE, 90/365/CEE și 93/96/CEE.

lucrător frontalier care se află în întreținerea acestuia din urmă poate astfel să reiasă, atunci când ea privește situația copilului soțului (...) acestui lucrător, din elemente obiective, precum existența unui domiciliu comun al lucrătorului respectiv și al studentului, fără a fi necesar să se determine motivele contribuției lucrătorului frontalier la întreținerea studentului și nici să se cuantifice întinderea exactă a acesteia” (Hotărârea din 15 decembrie 2016, Depesme și alții, C-401/15-C-403/15 EU:C:2016:955, punctul 60, și Hotărârea din 2 aprilie 2020, Caisse pour l’avenir des enfants, C-802/18 EU:C:2020:269, punctul 50).

- 7 Instanța de prim grad de jurisdicție a luat în considerare în mod întemeiat domiciliul comun ca un criteriu pentru a aprecia dacă persoana în cauză asigură întreținerea copiilor soției sale. Cu toate acestea, din termenii utilizați de Curtea de Justiție rezultă că acest criteriu nu este singurul de care trebuie să se țină seama, din moment ce a fost citat numai cu titlu de exemplu pentru a ilustra noțiunea mai globală de elemente obiective.
- 8 Este cert că copiii trăiesc în gospodăria pe care persoana în cauză o formează împreună cu soția sa, că mama biologică a copiilor are un venit propriu, că autoritatea părintească este exercitată în comun și că tatăl biologic trebuie să plătească o pensie alimentară pentru fiecare copil. Rezultă că mama este în măsură să asigure întreținerea copiilor săi în limita de jumătate stabilită în urma divorțului. Se amintește că, în principiu, fiecare dintre părinții biologici contribuie la întreținerea și educarea copiilor comuni, proporțional cu resursele sale, cu cele ale celuilalt părinte, precum și cu nevoile copiilor și, în cazul separării părinților, contribuția la întreținerea și educarea lor ia forma unei pensii alimentare plătite, după caz, de unul dintre părinți celuilalt părinte. Prin urmare, părinții biologici sunt cei care suportă toate cheltuielile de întreținere a copilului.
- 9 Această constatare nu este repusă în discuție de documentele justificative privind plățile efectuate, pe care le-a prezentat NB și care se referă la cheltuielile curente ale gospodăriei, din moment ce din aceste elemente nu rezultă că el este singurul titular al contului debitor și nu se specifică în favoarea cărui copil au fost efectuate aceste cheltuieli. În lipsa altor elemente, dovada că tatăl vitreg asigură cheltuielile de întreținere a copiilor nu este prezentată corespunzător cerințelor legale.

2. MOTIVELE DE RECURS ÎN CASAȚIE

Primul motiv, primul aspect

- 10 Potrivit unei jurisprudențe confirmate, calitatea de membru de familie al unui lucrător este o noțiune supusă „principiul[ui] potrivit căruia dispozițiile care consacră libera circulație a lucrătorilor, care constituie unul dintre fundamentele Uniunii, trebuie interpretate în sens larg” (Hotărârea din 15 decembrie 2016, Depesme și alții, C-401/15-C-403/15, EU:C:2016:955, punctul 58, și Hotărârea din 18 iunie 1987, Lebon, 316/85, EU:C:1987:302, punctele 21-23). Acest principiu de largă interpretare se aplică „atunci când este în discuție contribuția unui lucrător frontalier la întreținerea copiilor soțului său” (Hotărârea din 15

decembrie 2016, Depesme și alții, C-401/15-C-403/15, EU:C:2016:955, punctul 59). Aplicând acest principiu de largă interpretare, Curtea de Justiție a statuat că „[c]alitatea de membru de familie al unui lucrător frontalier care se află în întreținerea acestuia din urmă” nu presupune un „drept la o pensie de întreținere”, ci este vorba despre o „situație de fapt”, această calitate putând „astfel să reiasă, atunci când ea privește situația copilului soțului (...) acestui lucrător, din elemente obiective, precum existența unui domiciliu comun al lucrătorului respectiv și al studentului, fără a fi necesar să se determine motivele contribuției lucrătorului frontalier la întreținerea studentului și nici să se cuantifice întinderea exactă a acesteia” (Hotărârea din 15 decembrie 2016, Depesme și alții, C-401/15-C-403/15, EU:C:2016:95, punctul 60), și că cerința ca lucrătorul frontalier să asigure întreținerea copilului soțului său este „o situație de fapt, a cărei apreciere revine administrației și, dacă este cazul, instanțelor naționale, pe baza elementelor de probă furnizate de persoana interesată, fără a fi necesar ca acestea să determine motivele contribuției respective și nici să cuantifice întinderea sa exactă” (Hotărârea din 2 aprilie 2020, Caisse pour l’avenir des enfants, C-802/18, EU:C:2020:269, punctul 50).

- 11 Hotărârea atacată reține însă o interpretare restrictivă a calității de „membru de familie” al lucrătorului frontalier, în măsura în care a condiționat existența unei contribuții a lucrătorului de „motivele contribuției respective”, după cum aceasta este sau nu legată de o neîndeplinire a obligațiilor de către părinții biologici, și de o evaluare a „întinderii” acestei contribuții în raport cu cea a părinților biologici, cu încălcarea jurisprudenței Curții de Justiție.

Primul motiv, al doilea aspect

- 12 Potrivit articolului 2 punctul 2 litera (c) din Directiva 2004/38/CE, se prezumă că copiii de cel mult 21 de ani se află în întreținere. Această prezumție se aplică copiilor soților lucrătorilor transfrontalieri, astfel cum reiese din Concluziile avocatului general prezentate în cauzele C-401/15-C-403/15, punctele 70 și 71, confirmate în mod explicit în Hotărârea Depesme și alții, C-401/15-C-403/15, EU:C:2016:955, punctele 61, 62 (care privesc lucrătorul „părinte vitreg” al unui student). Această soluție se impune și în temeiul principiului de largă interpretare al noțiunii de membru de familie al lucrătorilor. Prin faptul că a refuzat să recunoască lui NB beneficiul acestei prezumții, hotărârea atacată a încălcat articolul 2 punctul 2 din Directiva 2004/38/CE.

Primul motiv, al treilea aspect

- 13 Articolul 45 TFUE referitor la libera circulație a lucrătorilor în cadrul Uniunii implică eliminarea oricărei discriminări pe motiv de cetățenie între lucrătorii statelor membre, în ceea ce privește încadrarea în muncă, remunerarea și celelalte condiții de muncă. Curtea de Justiție a statuat că articolul 1 litera (i) și articolul 67 din Regulamentul (CE) nr. 883/2004 (...) coroborate cu articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 492/2011 și cu articolul 2 punctul 2 din Directiva 2004/38/CE trebuie interpretate în sensul că se opun unor dispoziții ale unui stat membru în

temeiul cărora lucrătorii frontaliери pot primi o alocație familială (...) numai pentru propriii copii, fiind excluși cei ai soțului lor cu care nu au o legătură de filiație, cărora le asigură însă întreținerea, în condițiile în care toți copiii cu reședința în respectivul stat membru au dreptul să primească această alocație. Prin urmare, statuând astfel, hotărârea atacată a încălcat principiul „liberei circulații a lucrătorilor și interzicerii discriminărilor, directe sau indirecte”, consacrat de dispozițiile menționate mai sus.

Primul motiv, al patrulea aspect (subsidiar)

- 14 Este necesar să se adreseze următoarele întrebări preliminare formulate, în cazul în care Cour de cassation intenționează să respingă primele trei aspecte ale primului motiv (refuzul nelegitim de a adresa o întrebare preliminară care să conducă la acțiunea în constatarea neîndeplinirii obligațiilor și să constituie o atingere adusă articolului 6 din Convenția EDO):

1. *„Principiul potrivit căruia dispozițiile care consacra libera circulație a lucrătorilor, care constituie unul dintre fundamentele Uniunii, trebuie interpretate în sens larg” (Hotărârea Depesme și alții, ...punctul 58) se opune ca dispozițiile unui stat membru să fie interpretate în sensul că lucrătorii frontaliери nu pot beneficia de o alocație familială legată de desfășurarea activității lor salariate în statul membru respectiv pentru copiii soților lor, atunci când acești copii sunt minori și au reședința în gospodăria lucrătorului frontalier, pentru motivul că părinții biologici ai copilului contribuie și ei sau sunt și ei în măsură să contribuie la întreținerea sa?*

2. *Prezumția întemeiată pe articolul 2 punctul 2 litera (c) din Directiva 2004/38/CE potrivit căreia se prezumă că copiii în vârstă de cel mult 21 de ani se află în întreținere se aplică copiilor soților lucrătorilor frontaliери care locuiesc în gospodăria lor?*

3. *Principiul „liberei circulații a lucrătorilor” și interzicerea discriminărilor care rezultă din alineatele (1) și (2) ale articolului 45 TFUE, precum și articolul 1 litera (i) și articolul 67 din Regulamentul (CE) nr. 883/2004 coroborate cu articolul 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 492/2011 și cu articolul 2 punctul 2 din Directiva 2004/38/CE se opun ca dispozițiile unui stat membru să fie interpretate în sensul că lucrătorii frontaliери nu pot beneficia de o alocație familială legată de desfășurarea activității lor salariate în statul membru respectiv pentru copiii soților lor, atunci când acești copii au cel mult 21 de ani și au reședința în gospodăria lucrătorului transfrontalier, pentru motivul că părinții biologici ai copilului contribuie și ei la întreținerea sa, în condițiile în care toți copiii cu reședința în statul membru respectiv au dreptul de a beneficia de această alocație?*

Al doilea motiv

- 15 Se reproșează hotărârii atacate că a încălcat articolul 1 din Protocolul nr. 12 la Convenția EDO și articolul 14 din Convenția EDO, aplicabile dreptului la prestații

sociale. Pentru a aprecia dacă a existat discriminare în sensul acestor dispoziții, Curtea EDO atribuie o „valoare extrem de persuasivă”. Or, aceasta a constatat deja caracterul discriminatoriu în privința lucrătorilor frontaliери a numeroase dispoziții luxemburgheze [de exemplu, Hotărârea din 20 iunie 2013, Giersch și alții (C-20/12, EU:C:2013:411), Hotărârea din 14 decembrie 2016, Bragança Linares Verruga și alții (C-238/15, EU:C:2016:949) sau Hotărârea din 10 iulie 2019, Aubriet (C-410/18, EU:C:2019:582)]. Reținând în cauză o interpretare restrictivă a calității de „membru de familie” al unui lucrător frontalier și a participării sale la întreținerea copiilor minori ai soțului său care locuiesc la domiciliul comun, și în special prin refuzul de a aplica prezumția întemeiată pe articolul 2 punctul 2 din Directiva 2004/38/CE potrivit căreia se prezumă că copiii minori în vârstă de cel mult 21 de ani se află în întreținere și prin faptul că condiționează participarea lucrătorului la întreținerea copiilor minori care locuiesc în gospodăria sa de „motivele contribuției respective” și de o evaluare a „întinderii” acestei contribuții în raport cu cea a părinților, în condițiile în care toți copiii cu reședința în statul membru respectiv au dreptul de a primi alocația familială în litigiu, hotărârea atacată a operat o nouă discriminare ilicită între lucrătorii transfrontalieri și lucrătorii rezidenți care constituie o discriminare indirectă pe motiv de cetățenie și care nu se întemeiază pe niciun obiectiv legitim, cu încălcarea dispozițiilor menționate mai sus.

3. ANALIZA COUR DE CASSATION

Cu privire la interpretarea dreptului Uniunii Europene

- 16 Curtea de Justiție a statuat că dreptul lucrătorului frontalier de a beneficia de plata alocației familiale pentru copilul soțului său cu care nu are o legătură de filiație este condiționată de dovada că îndeplinește condiția de a asigura întreținerea acestui copil (Hotărârea din 2 aprilie 2020, Caisse pour l’avenir des enfants, C-802/18 EU:C:2020:269).
- 17 Punând în aplicare acest criteriu, instanțele de apel, pentru a motiva decizia de retragere a alocației familiale,
 - au declarat în mod implicit, dar necesar, că dovada existenței unei căsătorii între lucrătorul frontalier și mama copilului și dovada existenței unui domiciliu comun lucrătorului frontalier, soției sale și copiilor, luate în considerare separat sau împreună, nu demonstau că era îndeplinită condiția,
 - au reținut că ambii părinți biologici aveau mijloacele necesare pentru a contribui la întreținerea copiilor și contribuiau la aceasta, din moment ce mama desfășura o activitate profesională, iar tatăl trebuia să plătească o pensie alimentară de 150 de euro pentru fiecare dintre copii, pentru a concluziona că „părinții biologici sunt cei care suportă toate cheltuielile de întreținere a copiilor”,

- au declarat că dovada plății cheltuielilor curente ale gospodăriei nu demonstra corespunzător cerințelor legale că NB asigura întreținerea copiilor, din moment ce nu s-a stabilit că era singurul titular al contului debitat.
- 18 Noțiunea de „*asigurare a întreținerii*” a fost utilizată inițial de Curtea de Justiție pentru a declara că un lucrător frontalier poate beneficia de plata unei prestații de stat pentru un avantaj social, în speță ajutoare financiare pentru studii superioare, pentru propriul copil, atunci când continuă să asigure întreținerea acestui copil (Hotărârea din 26 februarie 1992, Bemini, C-3/90, ECLI:EU:C:1992:89, punctele 25 și 29, Hotărârea din 8 iunie 1999, Meeusen, C-337/97, ECLI:EU:C:1999:284, punctul 19, Hotărârea din 14 iunie 2012, Comisia/Țările de Jos, C-542/09, ECLI:EU:C:2012:346, punctul 35, și Hotărârea din 20 iunie 2013, Guirsch, C-20/12, ECLI:EU:C:2013:411, punctul 39), fără ca noțiunea să fi fost definită prin aceste hotărâri.
- 19 Ulterior, tot în cadrul unui avantaj social constituit dintr-un ajutor financiar pentru studii superioare, dar care se referă la un copil care nu are o legătură de filiație cu lucrătorul frontalier, Curtea de Justiție a precizat noțiunea de „*asigurare a întreținerii*”, declarând mai întâi că „*nu presupune[...] un drept la o pensie de întreținere*” (Hotărârea din 15 decembrie 2016, Depesme și alții, C-401/15-C-403/15, EU:C:2016:955, punctul 58), pentru a adăuga în continuare că „*calitatea de membru de familie aflat în întreținere rezultă dintr-o situație de fapt. Este vorba despre un membru de familie a cărui susținere este asigurată de lucrător, fără a fi necesar să se determine motivele pentru care s-a recurs la această susținere și nici să se stabilească dacă persoana interesată poate să se întrețină singură prin exercitarea unei activități remunerate*” (punctele 58 și 59). Aceasta a concluzionat că „*calitatea de membru de familie aflat în întreținere rezultă dintr-o situație de fapt și că sarcina de a o aprecia revine statului membru și, dacă este cazul, instanțelor naționale. Calitatea de membru de familie al unui lucrător frontalier care se află în întreținerea acestuia din urmă poate astfel să reiasă, atunci când ea privește situația copilului soțului sau al partenerului recunoscut al acestui lucrător, din elemente obiective, precum existența unui domiciliu comun al lucrătorului respectiv și al studentului, fără a fi necesar să se determine motivele contribuției lucrătorului frontalier la întreținerea studentului și nici să se cuantifice întinderea exactă a acesteia*” (punctul 60).
- 20 Curtea de Justiție a aplicat ulterior criteriul de „*asigurare a întreținerii*” în privința aspectului dacă lucrătorul frontalier poate beneficia de avantajul social reprezentat de plata unei alocații familiale, pentru un copil cu care nu are o legătură de filiație, declarând în motivarea deciziei sale „*că prin copil al unui lucrător frontalier, care poate beneficia indirect de avantajele sociale prevăzute de această din urmă dispoziție, trebuie să se înțeleagă nu numai copilul care are o legătură de filiație cu acest lucrător, ci și copilul soțului sau al partenerului înregistrat al lucrătorului respectiv, atunci când acesta din urmă asigură întreținerea copilului respectiv. Potrivit Curții, această din urmă cerință rezultă dintr-o situație de fapt, a cărei apreciere revine administrației și, dacă este cazul, instanțelor naționale,*

pe baza elementelor de probă furnizate de persoana interesată, fără a fi necesar ca acestea să determine motivele contribuției respective și nici să cuantifice întinderea sa exactă” (Hotărârea din 2 aprilie 2020, Caisse pour l’avenir des enfants, C-802/18, EU:C:2020:269, punctul 50). Curtea de Justiție a avut grijă să precizeze în fapt „că tatăl biologic al copilului nu îi plătește pensie alimentară mamei acestuia. Prin urmare, se pare că FV, care este soțul mamei lui HY, asigură întreținerea acestui copil, aspect a cărui verificare revine însă instanței de trimitere” (punctul 52).

- 21 Curtea de Justiție a mai considerat că „noțiunea de «membru de familie» al lucrătorului frontalier care poate beneficia în mod indirect de egalitatea de tratament, în temeiul articolului 7 alineatul (2) din Regulamentul nr. 492/2011, corespunde noțiunii de «membru de familie», în sensul articolului 2 punctul 2 din Directiva 2004/38, care cuprinde soțul sau partenerul cu care cetățeanul Uniunii a contractat un parteneriat înregistrat, descendenții direcți în vârstă de cel mult 21 de ani sau care se află în întreținerea sa, precum și descendenții direcți ai soțului sau ai partenerului. Curtea a luat în considerare în special, în această privință, considerentul (1), articolul 1 și articolul 2 alineatul (2) din Directiva 2014/54” (punctul 51).
- 22 Cour de cassation deduce din afirmația potrivit căreia expresia „să asigure întreținerea” rezultă dintr-o situație de fapt că nu este vorba despre o noțiune pur faptică exclusă controlului Curții de Justiție și al Cour de cassation, dar că această formulă urmărește să sublinieze că noțiunea respectivă se apreciază în afara oricărui drept al copilului la o pensie de întreținere (a se vedea Hotărârea din 15 decembrie 2016, Depesme și alții, C-401/15-C-403/15, EU:C:2016:955, punctul 58).
- 23 Cour de cassation deduce în continuare din cele ce precedă că noțiunea de „asigurare a întreținerii”, în cadrul reglementării aferente beneficiului avantajelor sociale, constituie o noțiune autonomă a dreptului Uniunii Europene care necesită o aplicare și o interpretare uniforme.
- 24 Or, o astfel de interpretare uniformă nu este garantată în prezent în legătură cu nelămuririle pe care le ridică elementele în discuție.
- 25 În această privință, Cour de cassation își pune întrebarea care este semnificația exemplului dat în Hotărârea din 15 decembrie 2016, Depesme și alții (C-401/15-C-403/15, EU:C:2016:955, punctul 60) în legătură cu „elemente obiective, precum existența unui domiciliu comun al lucrătorului respectiv și al studentului”, pe de o parte, în ceea ce privește întrebarea dacă acest aspect are caracterul unui simplu exemplu sau, dimpotrivă, al unei condiții, caz în care se ridică problema dacă este vorba despre o condiție suficientă sau despre o condiție necesară, și, pe de altă parte, în ceea ce privește aspectul dacă modul de finanțare a domiciliului comun este important, în sensul că trebuie să se verifice dacă lucrătorul frontalier contribuie parțial sau total la finanțarea respectivă.

- 26 În ceea ce privește nevoile copilului care trebuie luate în considerare și ale căror costuri sunt asigurate de lucrătorul frontalier, Cour [de cassation] trebuie să ridice problema dacă trebuie să se țină seama numai de nevoile alimentare și elementare de subsistență a copilului (hrană, îmbrăcăminte, locuință, educație etc) sau dacă trebuie luate în considerare toate cheltuielile în general, inclusiv cele de agrement sau de simplu confort (telefon mobil, restaurante, permis de conducere etc) ori chiar și cele excesive, voluptuare sau de lux (achiziții regulate de echipamente electronice, vacanțe în țări îndepărtate etc) destinate să asigure un anumit nivel de trai.
- 27 În ceea ce privește modalitățile în care lucrătorul frontalier asigură întreținerea copilului, Cour [de cassation] ridică problema dacă contribuția lucrătorului frontalier la întreținerea copilului trebuie să ia forma unor plăți în numerar direct către copil sau dacă aceasta poate lua forma unor cheltuieli efectuate în interesul copilului. În același cadru se ridică problema dacă cheltuiala trebuie să fie efectuată, astfel cum par să sugereze concluziile Parchetului General, în interesul specific, chiar exclusiv al copilului, sau dacă sunt luate în considerare cheltuielile efectuate în interesul comun al celei familiale (rate lunare ale împrumutului ipotecar, chirie, achiziție de echipamente utilizate în comun...). Tot în ceea ce privește modalitățile concrete se ridică problema dacă cheltuielile efectuate de lucrătorul frontalier pentru a asigura întreținerea copilului trebuie să prezinte un anumit caracter de recurență, de regularitate sau de periodicitate (împrumut imobiliar, chirie, cheltuieli de electricitate și de încălzire, facturi de telefon etc) sau dacă acoperirea unor cheltuieli punctuale (cumpărături ocazionale de îmbrăcăminte etc) trebuie de asemenea luată în considerare. În sfârșit, luând totodată act de faptul că Curtea de Justiție precizează că, în cadrul aprecierii situației de fapt, nu este necesar să se determine motivele contribuției lucrătorului frontalier și nici să se cuantifice întinderea exactă a acesteia (Hotărârea din 15 decembrie 2016, *Depesme și alții*, C-401/15-C-403/15, EU:C:2016:955, punctul 64, și Hotărârea din 2 aprilie 2020, *Caisse pour l'avenir des enfants*, C-802/18, EU:C:2020:269, punctul 50), Cour [de cassation] ridică problema dacă orice contribuție, oricât de mică ar fi, trebuie luată în considerare sau dacă trebuie să prezinte un anumit nivel semnificativ și, în acest din urmă caz, dacă acest criteriu trebuie apreciat în raport cu nevoile copilului sau în raport cu situația financiară a lucrătorului frontalier.
- 28 Poate ridica semne de întrebare și proveniența fondurilor, în măsura în care, în anumite cazuri, lucrătorul frontalier are împreună cu soțul sau cu partenerul înregistrat, părinte al copilului, un cont bancar comun care a servit la plata cheltuielilor invocate în cadrul procedurii jurisdicționale pentru a demonstra că este îndeplinită condiția privind „*asigurarea întreținerii*” copilului, fără să alimenteze acest cont cu titlu exclusiv și fără să demonstreze în ce măsură alimentează contul respectiv, caz în care se ridică problema dacă contribuția la nevoile copilului provine de la lucrătorul frontalier.
- 29 Cour [de cassation] ridică în plus problema întinderii precizării formulate de Curtea de Justiție în Hotărârea din 15 decembrie 2016, *Depesme și alții* (C-

401/15-C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, punctul 62), care a declarat că „*legiuitorul Uniunii consideră că copiii sunt, în orice caz, prezumați a se afla în întreținere până la vârsta de 21 de ani*”, în măsura în care trebuie să se stabilească dacă orice copil de cel mult 21 de ani, doar ca urmare a acestei condiții de vârstă sau împreună cu alți factori, trebuie considerat ca aflându-se în întreținerea lucrătorului frontalier.

- 30 În continuare, trebuie ridicată problema contribuției părinților la nevoile copilului. Aceștia sunt supuși prin lege unei obligații de întreținere, spre deosebire de lucrătorul frontalier care nu este ținut de o astfel de obligație. Dimpotrivă, criteriul de „*asigurare a întreținerii*” copilului impune în privința acestuia din urmă o apreciere factuală. Prin urmare, se ridică problema dacă este suficient să se constate existența și întinderea unei obligații de întreținere a părinților pentru a exclude existența unei contribuții a lucrătorului frontalier sau dacă trebuie, în plus, să se asigure că obligația de întreținere a părinților a fost stabilită la un quantum corespunzător și aceștia își execută într-adevăr obligația de întreținere, de natură să facă inutilă o contribuție suplimentară sau adițională a lucrătorului frontalier. În lipsa plății efective a unui astfel de ajutor, se ridică problema dacă trebuie să se verifice dacă soțul sau partenerul înregistrat al lucrătorului frontalier a încercat cel puțin să ia măsuri de executare silită și dacă, în cele din urmă, contribuția lucrătorului frontalier compensează neîndeplinirea de către unul dintre părinți a obligațiilor sale. În raport cu acest sprijin pentru întreținere și cu problema dacă acesta este stabilit la un quantum corespunzător, modalitatea de stabilire pe cale judiciară sau convențională poate avea eventual impact. Aceste aspecte pot fi legate de întrebarea, evocată mai sus, cu privire la cheltuielile care trebuie luate în considerare pentru copil. Dacă se ține seama numai de cheltuielile de întreținere și esențiale pentru subzistența sa, obligația de întreținere a părinților va acoperi, în principiu, aceste nevoi, lăsând fără obiect o contribuție suplimentară sau adițională a lucrătorului frontalier pentru a acoperi astfel de nevoi.
- 31 În raport cu relațiile cu celălalt părinte al copilului, mai trebuie ridicată problema dacă este pertinent să se examineze modalitățile în care copilul locuiește alternativ la cei doi părinți ai săi, în măsura în care un drept de vizită și de găzduire extins sau o reședință alternativă îl pot determina pe celălalt părinte, în principiu, să asume mai substanțial în natură obligațiile de întreținere, lăsând mai puțin loc unei eventuale necesități de acoperire a nevoilor copilului de către lucrătorul frontalier.
- 32 Toate aceste aspecte trebuie, în principiu, să fie văzute în contextul unui principiu de largă interpretare a dispozițiilor care consacră libera circulație a lucrătorilor (Hotărârea din 15 decembrie 2016, C-401/15-C-403/15, Depesme și alții, ECLI:EU:C:2016:955, punctul 58) și, prin urmare, eventualele limite ale unui asemenea principiu de largă interpretare.
- 33 Aceste considerații determină Cour să sesizeze Curtea de Justiție cu titlu preliminar.

4. ÎNTREBĂRILE PRELIMINARE

34 Cour de cassation (Curtea de Casație) adresează următoarele întrebări:

1 a) Condiția privind „*asigurarea întreținerii*” unui copil, din care decurge calitatea de membru de familie în sensul dispozițiilor dreptului Uniunii Europene, astfel cum a fost stabilită în jurisprudența Curții în cadrul liberei circulații a lucrătorilor și al primirii de către un lucrător frontalier a unui avantaj social legat de desfășurarea de către acesta a unei activități salariate într-un stat membru, pentru copilul soțului sau al partenerului său înregistrat, cu care nu are o legătură de filiație, privită singulară sau în coroborare cu principiul de largă interpretare a dispozițiilor prin care se urmărește să se asigure libera circulație a lucrătorilor, trebuie interpretată în sensul că este îndeplinită și, prin urmare, dă dreptul la acordarea avantajului social,

- prin simplul fapt al căsătoriei sau al unui parteneriat înregistrat între lucrătorul frontalier și un părinte al copilului
- prin simplul fapt al unui domiciliu sau al unei reședințe comune lucrătorului frontalier și copilului
- prin simplul fapt că lucrătorul frontalier suportă orice tip de cheltuieli în beneficiul copilului, chiar dacă
 - o ele acoperă alte nevoi decât cele esențiale sau de întreținere
 - o sunt făcute în favoarea unui terț și aduc numai indirect beneficii copilului
 - o nu sunt făcute în interesul exclusiv sau specific al copilului, ci al întregii gospodării
 - o sunt doar ocazionale
 - o sunt mai mici decât cele suportate de părinți
 - o sunt ne semnificative față de nevoile copilului
- prin simplul fapt că cheltuielile sunt suportate dintr-un cont comun al lucrătorului frontalier și al soțului sau al partenerului său înregistrat, părinte al copilului, fără a se ține seama de proveniența fondurilor prezente în cont
- prin simplul fapt că copilul are cel mult 21 de ani?

1b) În cazul în care se răspunde negativ la prima întrebare, condiția privind „*asigurarea întreținerii*” trebuie interpretată în sensul că este îndeplinită și, prin urmare, dă dreptul la acordarea avantajului social, atunci când se regăsesc două sau mai multe dintre aceste împrejurări?

2) Condiția privind „*asigurarea întreținerii*” unui copil, din care decurge calitatea de membru de familie în sensul dispozițiilor dreptului Uniunii Europene, astfel cum a fost stabilită în jurisprudența Curții în cadrul liberei circulații a lucrătorilor și al primirii de către un lucrător frontalier a unui avantaj social legat de desfășurarea de către acesta a unei activități salariate într-un stat membru, pentru copilul soțului sau al partenerului său înregistrat, cu care nu are o legătură de filiație, privită singură sau în coroborare cu principiul de largă interpretare a dispozițiilor prin care se urmărește să se asigure libera circulație a lucrătorilor, trebuie interpretată în sensul că nu este îndeplinită și, prin urmare, exclude dreptul la acordarea avantajului social,

- prin simplul fapt că există o obligație de întreținere în sarcina părinților copilului, independent de:
 - o aspectul dacă această creanță alimentară este stabilită pe cale judiciară sau pe cale convențională
 - o quantumul la care a fost stabilită această creanță alimentară
 - o aspectul dacă debitorul își îndeplinește efectiv această datorie de întreținere
 - o aspectul dacă contribuția lucrătorului frontalier compensează neîndeplinirea de către un părinte al copilului a obligațiilor
- prin simplul fapt că acel copil locuiește periodic, în cadrul exercitării unui drept de vizită și de găzduire sau de reședință alternativă ori în alt mod, la celălalt părinte?